

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Stärk jämställdhet och likabehandling i skolvardagen

– förebygg och ingrip vid diskriminering och rasism

Utbildningsstyrelsen
27.01.2026

Principer för tryggare rum

- **Område fritt från diskriminering:** Vi godkänner inte diskriminering eller trakasserier i någon form. Vi respekterar alla människor och värdesätter mångfald.
- **Undvik antaganden:** Respektera alla människors rätt att definiera eller inte definiera sig själva. Gör inte antaganden utgående från någons personliga egenskaper.
- **Var välvillig:** Det är mänskligt att göra misstag. Det är tillåtet att göra fel och att ställa frågor. Utgå från att alla deltar i diskussionen med en välvillig inställning utifrån sitt eget utgångsläge.
- **Visa respekt:** Var och en har rätt till sin egen åsikt och en skyldighet att respektera andras åsikter. Diskriminerande inställningar är inte åsikter.
- **För på tal:** För saker på tal. Det finns inga självklarheter. Lär dig att både ge och ta emot respektfull och konstruktiv respons.
- **Ge plats:** Ge plats åt andra. Försäkra dig om att alla får sin röst hörd och kan delta i diskussionen.
- **Ta hand om dig själv:** Ta hand om ditt eget välmående på sätt som passar dig!
- **Om du bevittnar diskriminering, rasism eller trakasserier, ingrip i situationen.**
- Kontaktperson för trakasserier för det här evenemanget är undervisningsråd Christine Söderek, e-post enligt fornamn.efternamn@oph.fi

Program

- 13.30** **Välkommen** *Christine Söderek, Utbildningsstyrelsen*
- 13.35** **Från ord till handling – Utbildningsstyrelsens handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i skolans verksamhet,**
Christine Söderek, Utbildningsstyrelsen
- 13.45** **Hela skolan ingriper i mobbning! Elevperspektiv i utvecklingsprocessen**
Anna-Kaarina Pösö, projektanställd, Sibbo kommun
- 14.15** **PAUS**
- 14.25** **Hur kan vi stärka jämställdhet och likabehandling i utbildningen?**
Iedande sakkunniga Virve Savoila och Eerika Ströömi, Ekvälita
- 15.25** **Genomsyrande rasism i skolan och vägar mot antirasism - centrala resultat och rekommendationer till skolor från forskningsprojektet RILSE**
forskardoktor Ida Hummelstedt, Helsingfors universitet
- 15.55** **Avslutning** *Christine Söderek, Utbildningsstyrelsen*

Kommande webinarier våren 2026:

På svenska:

- 11.3 kl. 13.30-16.00 **En tryggare skola– förebygg och ingrip vid våld.**
Medverkande är: rättspsykolog, FD Tom Pakkanen, Stationens barn och Vasas projektverksamhet. Anmälan är öppen!

På finska:

- 11.2 kl. 14-16 ordnas juristerna ett webinarium kring det nya stödmaterialet om fostrande samtal, disciplinära åtgärder och åtgärder för att trygga säkerheten. Webbinariet går på finska, men bandas in och kommer att textas till svenska. Det är möjligt att skicka in förhandsfrågor senast 28.1.
- 8 webinarier under våren 2026 med start 28.1.

UKM: Utvecklingsprogrammet för likabehandling och jämställdhet inom utbildningen

Åtgärder i programmet är fokuserade på kunnande, informationsstyrning och främjande av barns och ungas delaktighet. Utvecklingsprogrammet omfattar hela utbildningssystemet.

Målet med programmet är att ge aktörerna inom sektorn verktyg för att inom småbarnspedagogiken och vid skolor och läroanstalter bekämpa mobbning, trakasserier och diskriminering som hänför sig till personliga egenskaper, såsom kön, utseende, världsåskådning, sexualitet, etnisk bakgrund, tillhörighet till nationella minoriteter, funktionsnedsättning eller sjukdom.

Åtgärd 1: Vi stärker personalens kunnande om likabehandling och jämställdhet och om hur dessa kan främjas inom småbarnspedagogiken och vid skolor och läroanstalter.

Åtgärd 9: Vi stärker åtgärder mot mobbning inom den grundläggande utbildningen för att minska negativa fenomen och konsekvenser.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Från ord till handling – Utbildningsstyrelsens handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i skolans verksamhet

Ny handbok (webbplats + pdf)
för den grundläggande utbildningen
publicerades 25.8.2025
i samband med att
undervisnings- och
kulturministeriets
åtgärdsprogram
lanserades.

Sök

På svenska

Aktuellt ▾Tjänster ▾Utbildning och examina ▾Internationalisering ▾Uppgiftsinnehåll och analys ▾Teman och utveckling ▾Om oss ▾För lärare

HemTeman och utvecklingJämställdhet och likabehandlingFrån ord till handling – handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i skolans verksamhet

Från ord till handling – handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i skolans verksamhet

Dela sida + =

Syftet med denna handbok är att stödja skolorna i att främja likabehandling och jämställdhet i skolans hela verksamhet. Handboken beskriver skolans skyldigheter och möjligheter att utveckla verksamheten samt föregå som exempel. En jämlik skola förbättrar trivseln och gör skolan trygg för alla. En trygg och välmående skola uppstår dock inte av sig själv, utan för att uppnå den krävs målmedvetet och systematiskt arbete.

Handboken riktar sig särskilt till anordnare av grundläggande utbildning och till skolornas personal. Dessutom är handboken i tillämpliga delar avsedd för förskoleundervisning som ordnas i samband med den grundläggande utbildningen. För småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen som ordnas i samband med småbarnspedagogiken har Utbildningsstyrelsen publicerat en separat handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i verksamheten.

Handboken består av denna webbplatsdel och går även att finna i pdf-format här:

→ [Från ord till handling – handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i skolans verksamhet \(pdf\)](#)

Snabblänkar

- > [Jämställdhet och likabehandling - skyldigheter i verksamheten](#)
- > [Planering av jämställdhet och likabehandling i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen](#)

Handboken

- Syftet med handboken är att stödja skolorna i att främja likabehandling och jämställdhet i hela skolverksamheten.
- I handboken beskrivs skolans skyldigheter och möjligheter att utveckla verksamheten och att föregå som exempel
- Riktat sig till anordnare av grundläggande utbildning och skolornas personal.

Handboken består av fyra delar

Från ord till handling – handbok för planering av jämställdhet och likabehandling i skolans verksamhet

Främjande av jämställdhet och likabehandling skapar en trygg skolgemenskap

Planering som grund för jämställdhet och likabehandling

Frågor att fästa särskild uppmärksamhet vid när likabehandlings- och jämställdh...

Bilagor till handboken om jämställdhet och likabehandling

1. Främjande av jämställdhet och likabehandling skapar en trygg skolgemenskap

- Rätten till en trygg lärmiljö
- Rättslig grund för arbetet med jämställdhet och likabehandling
 - Skyldigheter
 - Innehåll i planerna
- Utbildningsanordnarens roll
 - Planerna ska utarbetas separat för varje skola

2. Planering som grund för jämställdhet och likabehandling

- Målet är att utveckla skolans verksamhet
- Arbetet är alltid skolspecifikt
- Planen ska alltid utarbetas i samarbete
- I planeringsarbetet ingår en omfattande redogörelse för likabehandlings- och jämställdhetsläget i skolan som beaktar alla diskrimineringsgrunder som anges i diskrimineringslagen och jämställdhetslagen.
- Kartläggningen av jämställdhets- och likabehandlingsläget lyfter fram behoven utifrån vilka man ställer upp mål för skolans arbete för likabehandling och jämställdhet. För att uppnå målen kommer man överens om åtgärder och en tidsplan för genomförandet av åtgärderna samt utser ansvarspersoner.
- Att dokumentera och godkänna planen samt informera om åtgärderna
- Effektivt genomförande kräver engagemang

3. Frågor att fästa särskild uppmärksamhet vid när likabehandlings- och jämställdhetsläget bedöms

- Att förebygga och förhindra trakasserier
- Könsmångfald
- Rimliga anpassningar skapar jämlikhet
- Skolans fester och andra evenemang
- Att skapa en inkluderande verksamhetskultur
- Läromedel
- Undervisning och handledning medveten om jämställdhet och likabehandling
- Fysisk och digital tillgänglighet

4. Bilagor till handboken om jämställdhet och likabehandling

- Metoder för att kartlägga elevernas synpunkter och upplevelser
- Ämnen för diskussion bland skolans personal
- Exempel på en plan
- Myndigheternas kontaktuppgifter
- Ordlista
- Källor